

ศึกษาความเป็นบุคคลต้นแบบของพระราชวีราภรณ์ (เสาร์ อภินนโท)
STUDY OF THE ROLE MODEL OF PHRA RAJAWIRAPHON
(SAO ABHINANDO)

¹พระครูสุตคุณาลงกรณ์ (ชาญณรงค์ กตคุโณ), ²พระครูสุตคุณวรากร และ ³อุดร จันทวัน
¹Phrakhrusutakunalongkorn (Channarong Kunlawong), ²PhraKhrusutakrunawarakorn
and ³Udon Chuntawan

¹มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย
¹Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

¹channarong252518@gmail.com

Received: August 22, 2024; **Revised:** November 8, 2024; **Accepted:** December 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาสภาพทั่วไปของวัดศรีบุญเรือง ชุมชนบ้านตัว ตำบลกุดป่อง อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย 2) ศึกษาประวัติและผลงานของพระราชวีราภรณ์ (เสาร์ อภินนโท) และ 3) ศึกษาวิเคราะห์ความเป็นบุคคลต้นแบบของพระราชวีราภรณ์ (เสาร์ อภินนโท) การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 15 รูป/คน ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์ แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพทั่วไปของบริบทชุมชนบ้านตัว ตำบลกุดป่อง อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย วัดศรีบุญเรือง บ้านตัว ตั้งอยู่เลขที่ 257 บ้านตัว ถนนเจริญรัฐ ตำบลกุดป่อง อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย มีเนื้อที่ 8 ไร่ 1 งาน 82 ตารางวา โดยทางด้านทิศเหนือติดกับทางสาธารณประโยชน์ ทิศใต้ติดกับทางสาธารณประโยชน์ ทิศตะวันออกติดกับที่ดินชาวบ้าน และทิศ

¹ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

² อาจารย์ ดร. หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

³ อาจารย์ ดร. หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตะวันตกติดกับถนนเจริญรัฐ วัดศรีบุญเรืองเป็นวัดที่มีความสำคัญต่อชุมชนบ้านทิว ด้วยสภาพที่ตั้งของวัดอยู่บริเวณใจกลางของชุมชน จึงส่งผลให้วัดเป็นศูนย์รวมจิตใจและศูนย์กลางของชุมชน นับตั้งแต่อดีตเรื่อยมา 2) ประวัติและผลงานของพระราชวীরาภรณ์ (เสาร์ อภินนโท) วัดศรีบุญเรือง ตำบลกุดป่อง อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย พระราชวীরาภรณ์ (เสาร์ อภินนโท) สำเร็จการศึกษา น.ธ.เอก, ป.ธ. 7, พธ.บ., ศศ.ม. ปัจจุบันดำรงตำแหน่งที่ปรึกษาเจ้าคณะภาค 8 และเจ้าอาวาสวัดศรีบุญเรือง บ้านทิว ตำบลกุดป่อง อำเภอเมือง จังหวัดเลย ท่านเป็นพระมหาเถระที่มีปฏิปทาที่เรียบง่าย และ 3) ความเป็นบุคคลต้นแบบของพระราชวীরาภรณ์ (เสาร์ อภินนโท) สรุปได้ดังนี้ 1) ต้นแบบด้านการปกครอง ท่านใช้หลักสามัคคีธรรมโดยมีหลักอปริหานิยธรรมเข้ามาบูรณาการในด้านการปกครอง 2) ต้นแบบด้านการศาสนศึกษา ท่านเป็นแบบอย่างในการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมของคณะสงฆ์ จัดการศึกษาทั้งแผนกธรรม แผนกบาลี แผนกสามัญศึกษา โดยมีหลักไตรสิกขาเข้ามาบูรณาการ 3) ต้นแบบด้านการศึกษาสงเคราะห์ ท่านเป็นแบบอย่างในการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม โดยมีหลักธรรมคือสังคหวัตถุเข้ามาบูรณาการ 4) ต้นแบบด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จัดให้มีชมรมฝึกพูด วิชาการเทศนา ส่งเสริมพระภิกษุสามเณรเรียนการเทศนาและการมีวัตรปฏิบัติที่ดีงาม 5) ต้นแบบด้านการสาธารณูปการ ท่านจะเป็นแบบอย่างในการพัฒนาวัดวาอารามของคณะสงฆ์จังหวัดเลย ยึดหลักการพัฒนาเสนาสนะควบคู่กับการพัฒนาบุคคลไปด้วย โดยมีหลักพรหมวิหารธรรม และ 6) ต้นแบบด้านการสาธารณสงเคราะห์ เป็นพระสงฆ์มีความเมตตา มีความเสียสละต่อส่วนรวม จัดโครงการวัดช่วยวัด โครงการผ้าป่าสาธิต โครงการธรรมสัญจร

คำสำคัญ : บุคคลต้นแบบ, พระราชวীরาภรณ์ (เสาร์ อภินนโท)

Abstract

This research aims to 1) study the general condition of Wat Sri BunRueang, Ban Tiw community, Kut Pong Subdistrict, Mueang Loei District, Loei Province, 2) examine the history and achievements of Phra Rajawiraphon (Sao Abhinando), and 3) analyze the exemplary qualities of Phra Rajawiraphon (Sao Abhinando). This study is qualitative in nature, employing in-depth interviews with 15 key informants. The researcher used interview forms as the data collection tool and performed content analysis on the collected data. The research results were as follows: 1) General Conditions of the Ban Tiw Community Context: Wat Sri Bunrueang, Ban Tiw, is located at 257 Ban Tiw, Charoen Rat Road, Kut Pong Subdistrict, Mueang Loei District, Loei Province, with an area

of 8 rai, 1 ngan, and 82 square wah. The north side is adjacent to a public road, the south is adjacent to a public road, the east is next to villagers' land, and the west is next to Charoen Rath Road. Wat Sri Bunrueang is an important temple for the Ban Tiew community, located in the heart of the community. As a result, the temple has been the center of the mind and community since the past. 2) History and Works of Phra Rajawiraphon (Sao Aphinantho): Phra Rajawiraphon (Sao Aphinantho) graduated with a B.A. Ek, P.D.7, B.A., and M.A. He currently holds the position of Advisor to the Ecclesiastical Region 8 and Abbot of Wat Sri Bunrueang, Ban Tiew, Kut Pong Subdistrict, Mueang Loei District, Loei Province. He is a senior monk with a simple manner. 3) Role Model of Phra Rajawiraphon (Sao Abhinando): (1) Governance: He used the principles of unity integrated with Aparihāṇīyadhamma. (2) Religious Education: He organized the study of Pariyattidhamma of the Sangha and education in the Dharma, Pali, and general education departments, integrating the Trisikkhā principles. (3) Welfare Education: He provided education focusing on cultivating morality and ethics, with Saṅgahavatthu principles integrated. (3) Propagation of Buddhism: He organized a speaking practice club, sermon studies, and encouraged monks and novices to study preaching and maintain good practices. (4) Public Utilities: He developed temples for the Sangha in Loei Province, adhering to the principles of development of facilities along with personal development, based on Brahmavihāra principles. (5) Public Welfare: As a merciful monk, he sacrificed for the public and organized temple projects, including the Sangha Robe Offering Project and the Dhamma Travel Project.

Keywords: Role model, Phrarajawiraphon (Sao Abhinanto)

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีประวัติศาสตร์มายาวนานมีสถาบันที่อยู่คู่บ้านคูเมืองของคนไทยประกอบด้วย 3 สถาบัน คือ สถาบันชาติ สถาบันศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์ โดยเฉพาะสถาบันศาสนาชาวไทยโดยส่วนมากได้นับถือพระพุทธศาสนามาเป็นเวลายาวนาน พระพุทธศาสนาจึงได้เข้ามามีบทบาทสำคัญ ในการดำรงชีวิตของคนไทยมาทุกยุคทุกสมัย พระสงฆ์จึงมีบทบาทสำคัญที่จะทำหน้าที่เผยแผ่ความรู้ธรรมะให้แก่ประชาชนได้รับทราบได้เข้าใจ พระพุทธศานานอกจากเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ชนชาติไทยมีศิลปวัฒนธรรมที่เจริญก้าวหน้ามา

ในอดีตแล้ว ก็ยังคงเป็นสถาบันหลักของประเทศ และเป็นองค์ประกอบสำคัญของสังคมไทยในปัจจุบัน (พระมหาสมศักดิ์ สติสมปนโน, 2563 : 2)

บทบาทของพระพุทธศาสนานั้นได้มีต่อเนื่องมาอย่างยาวนาน พระพุทธศาสนามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อสังคมไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีบทบาทในการกล่อมเกลาคิดใจ และอบรมคุณลักษณะนิสัยอันดีงามให้กับผู้คนในสังคมตลอดจนการให้ความอนุเคราะห์ที่เกี่ยวกับการบริหารสาธารณะตามความต้องการของประชาชนอีกทั้งมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาให้กับสังคมให้แก่ประเทศมาแล้วเป็นอย่างดี นอกจากนี้พระพุทธศาสนาโดยมีพระภิกษุสงฆ์เป็นผู้นำที่สำคัญสูงมากต่อการดำรงชีวิตและความเป็นอยู่ของชาวบ้านพร้อมกับการพัฒนาชุมชนกล่าวคือ บทบาทในการเผยแผ่หลักธรรมคำสั่งสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าและประกอบพิธีกรรมทางศาสนาให้แก่ชาวบ้านแล้วพระสงฆ์ยังให้การศึกษาแก่บุตรหลานของชาวบ้าน โดยการสั่งสอนและอบรมคุณธรรมและจริยธรรม เป็นต้น ในสังคมไทยมีการยอมรับนับถือพระสงฆ์เป็นผู้นำทางด้านจิตใจและเป็นศูนย์รวมความเคารพนับถือ เนื่องจากชาวบ้านเห็นว่าพระสงฆ์เป็นผู้ประพฤติดีธรรมมีความบริสุทธิ์ และเป็นผู้เสียสละบำเพ็ญตนเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนโดยบริสุทธิ์ใจ และที่สำคัญที่สุด คือเชื่อว่าพระสงฆ์เป็นผู้มีสติปัญญารอบรู้วิชาการต่างๆ เหนือกว่าชาวบ้าน สามารถเป็นที่ปรึกษาแนะนำชาวบ้านในการแก้ปัญหาต่างๆ ได้ (พระสุชาติ สุจิตโต, 2558)

พระพุทธศาสนาเป็นรากฐานของวัฒนธรรมไทยและวิถีชีวิตของคนไทยที่มีบทบาทสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาและการจัดระเบียบทางสังคมไทยในด้านต่างๆ ทั้งด้านการปกครอง ด้านการศึกษา ด้านวัฒนธรรม ด้านประเพณี จนถึงด้านการดำเนินชีวิตประจำวัน โดยมีวัดเป็นหน่วยปฏิบัติการหลักของสถาบันพระพุทธศาสนา มีหน้าที่ถ่ายทอดวิชาการ ศีลธรรม จริยธรรม วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ ไปสู่ ดังนั้นวัดและชุมชนจะต้องสมานฉันท์ให้ความร่วมมือร่วมใจและประสานสัมพันธ์อยู่กันตลอดไป (พระมหาจุฑาทิชาญ โยธาสโน, 2561 : 152)

พระสงฆ์เป็นศาสนทายาทที่พระพุทธเจ้าทรงประทานคำสอนคือธรรมจักรเป็นครั้งแรก ณ อสิปตนิมกุททายวัน พระอัญญาโกณฑัญญะ หนึ่งในปัญจวัคคีย์เป็นอริยสงฆ์เกิดขึ้นในโลก ทำให้พระรัตนตรัยครบบริบูรณ์จากนั้นอีก 4 รูปก็บรรลุนิพพานในเวลาต่อมา และเมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จโปรดเวไนยสัตว์ได้มีผู้คนเลื่อมใสทูลขอบรรพชาอุปสมบทในพระธรรมวินัยมากมาย พระสงฆ์จึงเป็นบุคคลผู้พัฒนาตนตามรอยบาทพระศาสดา เป็นนาบุญอันยอดเยี่ยมของโลกที่ได้สืบทอดคำสอนและเผยแผ่คำสอนสู่ประชาชนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน (ประพันธ์ ศุภษร, 2565 : 254) หน้าที่ของพระสงฆ์ในสมัยพุทธกาล เทียบเคียงได้กับภาษาบาลีว่า “ธฺระ” เพราะคำนี้มีความหมายว่าการทำหน้าที่ ดังนั้น หน้าที่จึงแบ่งได้ 2 อย่าง คือ หน้าที่ในการศึกษาคำสอนและปฏิบัติตามคำสอน

เรียกว่าคันถธุระและวิปัสสนาธุระ เมื่อศึกษาคำสอนแล้วพระสงฆ์มีหน้าที่ในการเผยแผ่คำสอนเพื่อพัฒนาประชาชนต่อไป

พระราชวีราภรณ์ (เสาร์ อภินนโท) เป็นพระมหาเถระผู้ใหญ่ฝ่ายมหานิกาย ที่มีบทบาทสำคัญมากในการปกครองคณะสงฆ์ของจังหวัดเลย เคยดำรงตำแหน่งเจ้าคณะจังหวัดเลย เป็นเจ้าอาวาสวัดศรีบุญเรือง บ้านตัว ตำบลกุดป่อง อำเภอเมือง จังหวัดเลย ปัจจุบันท่านดำรงตำแหน่งเป็นที่ปรึกษาเจ้าคณะจังหวัดเลยฝ่ายมหานิกาย (ปฐมพร จำปาอ่อน, 2566 : 117) ซึ่งท่านเป็นกำลังที่สำคัญในการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาและเป็นที่รักเคารพ ศรัทธาของพุทธศาสนิกชนทั่วไป นอกจากนี้พระราชวีราภรณ์ ยังมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการศึกษาแก่พระภิกษุสามเณรและฆราวาสทั่วไป ดังจะเห็นได้จากบทบาทภาวะผู้นำด้านการพัฒนาสังคมและวัฒนธรรม ท่านเป็นพระที่มีความตั้งใจในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ช่วยพัฒนาสังคมและวัฒนธรรม โดยยึดหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องมือในการพัฒนา บทบาทด้านการพัฒนาสังคม ได้แก่ การจัดการศึกษาทั้งแผนกสามัญและแผนกนักธรรมบาลีแก่พระภิกษุสามเณรภายในวัดศรีบุญเรืองและวัดในเขตใกล้เคียง รวมถึงการพัฒนาชุมชนและการส่งเสริมชุมชน ในด้านจิตใจด้วยการอบรมธรรมะเพื่อให้ประชาชนมีคุณธรรมประกอบ สัมมาอาชีพโดยชอบธรรม ส่วนในด้านการพัฒนาทางวัตถุได้ก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ผู้ที่มาทำบุญ ภายในวัดและทำกิจกรรมอื่นๆ ตลอดถึงการตกแต่งบริเวณภายในวัดให้เป็นสถานที่ร่มรื่นบางส่วนเป็นสวนหย่อมเพื่อให้ประชาชนได้เข้ามาพักผ่อนตามที่พระมหาฤพณธ์ น้อยโนนจั่ว (พระมหาฤพณธ์ น้อยโนนจั่ว, 2549) ได้ทำการศึกษาเรื่องบทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาสังคมและวัฒนธรรม กรณีศึกษาพระรัตนกวี รองเจ้าคณะจังหวัดเลยรูปที่ 1 ฝ่ายมหานิกาย ซึ่งผู้วิจัยพิจารณาเห็นว่ายังมีประเด็นที่ยังไม่ครอบคลุมการบริหารกิจการคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้าน ซึ่งเป็นบทบาทสำคัญของพระราชวีราภรณ์ ที่ท่านได้ดำเนินการและสนองงานคณะสงฆ์อย่างเป็นรูปธรรมในขณะที่ท่านได้ดำรงตำแหน่งพระสังฆาธิการ ถือว่าเป็นพระมหาเถระที่สนองงานพระศาสนาและเป็นแบบอย่างที่ดีของคณะสงฆ์เป็นอย่างดี

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและผลงานที่เกี่ยวข้อง ทำให้ทราบว่าพระราชวีราภรณ์ (เสาร์ อภินนโท) เป็นพระมหาเถระที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารกิจการคณะสงฆ์และพัฒนาชุมชนโดยเอาธุระของศาสนาเป็นสำคัญ จึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิเคราะห์ความเป็นบุคคลต้นแบบของพระราชวีราภรณ์ (เสาร์ อภินนโท) เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยมาเป็นแนวทางประยุกต์ใช้กับการบริหารงานพระศาสนาของคณะสงฆ์จังหวัดเลยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของวัดศรีบุญเรือง ชุมชนบ้านตัว ตำบลกุดป่อง อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย
2. เพื่อศึกษาประวัติและผลงานของพระราชวีราภรณ์ (เสาร์ อภินนโท) วัดศรีบุญเรือง ตำบลกุดป่อง อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย
3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ความเป็นบุคคลต้นแบบของพระราชวีราภรณ์ (เสาร์ อภินนโท) วัดศรีบุญเรือง ตำบลกุดป่อง อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งมีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการศึกษาข้อมูลจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) แล้วการบูรณาการข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อตอบวัตถุประสงค์ในการวิจัย ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลพื้นฐานและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อการวิจัย เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยและระบบงานวิจัย โดยการรวบรวมเอกสารงานวิจัย เพื่อศึกษาสภาพทั่วไป ประวัติและผลงานของพระราชวีราภรณ์ (เสาร์ อภินนโท) ตามรูปแบบของการวิจัยเชิงเอกสาร (Document research) และการดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเอกสาร ตามวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Documentary Analysis)

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามเพื่อศึกษาวิเคราะห์ความเป็นบุคคลต้นแบบของพระราชวีราภรณ์ (เสาร์ อภินนโท) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่มีความเกี่ยวข้องและเคยสนองงานคณะสงฆ์ร่วมกับพระราชวีราภรณ์ (เสาร์ อภินนโท) แล้วนำบทสัมภาษณ์มาทำการสังเคราะห์ข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามเพื่อศึกษารูปแบบความเป็นบุคคลต้นแบบของพระราชวีราภรณ์ (เสาร์ อภินนโท) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่มีความเกี่ยวข้องและเคยสนองงานคณะสงฆ์ร่วมกับพระราชวีราภรณ์ (เสาร์ อภินนโท) แล้วนำบทสัมภาษณ์มาทำการสังเคราะห์ข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์

4. กลุ่มเป้าหมาย/ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ประกอบด้วย กลุ่มพระสงฆ์สามเณร กลุ่มคณะกรรมการชุมชน และกลุ่มนักวิชาการ โดยเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเกี่ยวข้องและเคยสนองงานคณะสงฆ์ร่วมกับ พระราชวีราภรณ์ ที่ปรึกษา

เจ้าคณะจังหวัดเลย โดยการใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Random Sampling) รวมทั้งสิ้น จำนวน 15 รูป/คน

5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยจำแนกตามประเภทของกระบวนการวิจัย เป็น 4 หัวข้อ ได้แก่ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ลักษณะของเครื่องมือ และการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

5.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ใช้แบบสัมภาษณ์ (Interview form) เป็นเครื่องมือในการวิจัยโดยแบบสัมภาษณ์ มีลักษณะแบบมีโครงสร้าง ซึ่งเป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open – ended) เพื่อให้ผู้ให้สัมภาษณ์ได้เสนอแนวคิดและข้อเสนอแนะต่างๆ ได้อย่างอิสระ ประกอบด้วยประเด็นสำคัญในการสัมภาษณ์ซึ่งครอบคลุมเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ดังนี้

5.2 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ โดยศึกษาเอกสารวิชาการ และจากงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ แนวคิดเกี่ยวกับภาพลักษณ์ อัตลักษณ์ โดยใช้เครื่องมือในการวิจัย 3 รูปแบบ ประกอบด้วย 1) การศึกษาเชิงเอกสาร 2) การสัมภาษณ์เชิงลึก

5.3. การเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ตามระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย จำนวน 5 เดือน ทั้งนี้เพื่อให้ผู้วิจัยได้เรียนรู้ในกระบวนการทำงานวิจัย ตลอดจนได้ลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อศึกษาสภาพทั่วไปร่วมกับชุมชน

6. การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนการวิจัย ได้แก่

6.1 การวิเคราะห์และสรุปข้อมูลจากการศึกษาเชิงเอกสาร

6.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

6.3 การวิเคราะห์ สังเคราะห์และสรุปผลจากการวิจัย

ผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปของบริบทชุมชนบ้านดัว ตำบลกุดป่อง อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย

ประวัติความเป็นมาของวัดศรีบุญเรือง วัดศรีบุญเรือง บ้านดัว ตั้งอยู่เลขที่ 257 บ้านดัว ถนนเจริญรัฐ ตำบลกุดป่อง อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย มีเนื้อที่ 8 ไร่ 1 งาน 82 ตารางวา โดยทางด้านทิศเหนือติดกับทางสาธารณประโยชน์ (ถนนเจริญรัฐ ซอยบุญเจริญ) ทิศใต้ติดกับทางสาธารณประโยชน์ (ถนนเจริญรัฐ ซอย 6) ทิศตะวันออกติดกับที่ดินชาวบ้าน และทิศตะวันตกติดกับถนนเจริญรัฐ ตั้งแต่ พ.ศ. 2542 เป็นต้นมา วัดศรีบุญเรืองได้รับการพัฒนาต่อเนื่องอย่างเป็นลำดับ มีการบูรณปฏิสังขรณ์และสร้างศาสนสถานต่าง ๆ เพิ่มเติม วัดศรีบุญเรืองในสมัยของพระเดชพระคุณพระราชวิราภรณ์จึงเป็นช่วงเวลาที่เป็นศูนย์รวมทั้งด้านการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดเลย ด้านการศึกษาสำหรับพระภิกษุสามเณร และเป็นศูนย์รวมศรัทธาและศรัทธาจิตใจของ

ชาวบ้านตัว นอกจากนี้วัดแห่งนี้ยังมีบทบาทในการสงเคราะห์สังคมและส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและวิถีชีวิตอยู่เสมออีกด้วย

2. ประวัติและผลงานของพระราชวโรภการณ (เสาร์ อภินนโท) วัดศรีบุญเรือง ตำบลกุดป่อง อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย

พระราชวโรภการณ (เสาร์ อภินนโท) ท่านเป็นพระมหาเถระที่มีข้อวัตรปฏิบัติที่เคร่งครัดในระเบียบวินัย แต่อยู่อย่างเรียบง่าย สมณะ ไม่ถือยศถาบรรดาศักดิ์ เข้าหาง่าย และเป็นพระเถระที่มีเมตตาธรรมต่อลูกศิษย์เป็นอย่างมาก แม้ท่านจะมีอายุมาก แต่ข้อวัตรปฏิบัติของสงฆ์ท่านจะรักษาและปฏิบัติให้เป็นแบบอย่างของพระเถระ โดยเฉพาะกิจวัตร 10 อย่าง ท่านจะสอนลูกศิษย์เสมอเวลาที่ท่านได้รับนิมนต์ไปเป็นพระอุปัชฌาย์บวชลูกหลาน โดยเมื่อบวชมาแล้วต้องปฏิบัติกิจวัตรของสงฆ์ในเบื้องต้นคือ 1) ลงอุโบสถ 2) บิณฑบาตเลี้ยงชีพ 3) สวดมนต์ไหว้พระ 4) กวาดอาวาสวิหารลานพระเจดีย์ 5) รักษาผ้าครอง 6) อยู่ปริวาสกรรม 7) โจนผมปลงหนวดตัดเล็บ 8) ศึกษาสิกขาบทและปฏิบัติพระอาจารย์ 9) เทศนาบัตติ 10) พิจารณาปัจจุเวกขณะทั้ง 4 เป็นต้นกิจวัตร 10 อย่างเหล่านี้ เป็นกิจใหญ่ควรที่พระภิกษุสามเณรจะต้องศึกษาให้ทราบความชัดและจำไว้เพื่อปฏิบัติสมควรแก่สมณสาธูปแห่งตน

3. ศึกษาความเป็นบุคคลต้นแบบของพระราชวโรภการณ (เสาร์ อภินนโท) วัดศรีบุญเรือง ตำบลกุดป่อง อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย

ผลการวิเคราะห์แบบสัมภาษณ์ศึกษาความเป็นบุคคลต้นแบบของพระราชวโรภการณ (เสาร์ อภินนโท) สรุปได้ดังนี้

1. ต้นแบบด้านการปกครอง ท่านใช้หลักในการปกครองของคณะสงฆ์ในจังหวัดเลย โดยยึดหลักสามัคคีธรรม โดยเป็นไปตามหลักพระธรรมวินัย กฎหมาย ข้อบังคับ คำสั่ง ประกาศของมหาเถรสมาคมหรือตามพระบัญชาของสมเด็จพระสังฆราช ซึ่งเจ้าอาวาสหรือเจ้าคณะผู้ปกครองต่างๆ จำเป็นที่จะต้องดำเนินการสอดส่องดูแล รักษาความเรียบร้อยดีงาม เพื่อความสามัคคีของหมู่คณะ โดยมีหลักการบริหารนิยธรรมเข้ามาบูรณาการในด้านการปกครอง เพราะว่าเป็นหลักธรรมที่ช่วยให้เกิดความเจริญในหมู่คณะ

2. ต้นแบบด้านการศาสนศึกษา ท่านเป็นแบบอย่างในการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมของคณะสงฆ์ ทั้งแผนกธรรม แผนกบาลี แผนกสามัญศึกษา รวมทั้งการส่งเสริมพระภิกษุสงฆ์สามเณรให้ศึกษาพระปริยัติธรรมทุกๆ วิธีที่ไม่ขัดแย้งต่อพระธรรมวินัยและการศึกษาอื่นๆ ที่สมควรแก่สมณะเพศ โดยมีหลักไตรสิกขาเข้ามาบูรณาการ เพราะว่าเป็นหลักธรรมที่เป็นใหญ่หรือเป็นหัวใจที่สำคัญทางด้านการศึกษา ประกอบไปด้วย ศีล การฝึกฝนอบรมพัฒนาตน สมาธิ การมีจิตใจที่แน่วแน่มั่นคงความตั้งมั่นต่อการเรียนรู้ ปัญญา การเพิ่มพูนความรู้ของตนอยู่เสมอ

3. ต้นแบบด้านการศึกษาสงเคราะห์ ท่านเป็นแบบอย่างในการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมแก่เด็กและเยาวชนให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและการจัดการศึกษาในการเตรียมความพร้อมให้แก่เยาวชนทั้งหลาย

4. ต้นแบบด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ท่านจะเป็นแบบอย่างในการประกาศพระศาสนา เป็นพระนักเทศน์ธรรมกถึกที่มีความรู้รอบด้านทั้งด้านปริยัติ และปฏิบัติ เป็นแบบอย่างในการประกาศพระพุทธศาสนาเพื่อให้ประชาชนได้รับทราบในทุกๆ วิธีที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย โดยมุ่งเน้นให้ประชาชนได้มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมแล้วน้อมนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

5. ต้นแบบด้านการสาธารณูปการ ท่านจะเป็นแบบอย่างในการพัฒนาวัดวาทารามของคณะสงฆ์จังหวัดเลย โดยจะพัฒนาเสนาสนะควบคู่กับการพัฒนาบุคคลไปด้วย การดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาวัดด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้วัดเอื้อประโยชน์ตามภารกิจของเจ้าอาวาสด้านอื่นๆ เพื่อเป็นการพัฒนา การดูแล การทำนุบำรุงรักษาสาธารณสมบัติของวัด รวมทั้งการรักษาและการก่อสร้างศาสนวัตถุในวัด โดยมีหลักพรหมวิหารธรรมเข้ามาบูรณาการทางด้านการสาธารณูปการ

6. ต้นแบบด้านการสาธารณสงเคราะห์ ท่านเป็นมหาเถระที่มีความเมตตาเสียสละเพื่อส่วนรวมมาก ด้านการสาธารณสงเคราะห์ท่านจะดำเนินงานช่วยเหลือสังคมทางวัตถุในรูปแบบต่างๆ ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย

อภิปรายผล

ผู้วิจัยมีประเด็นที่น่าสนใจสามารถนำมาอภิปรายได้ ดังนี้

1. สภาพทั่วไปของบริบทชุมชนบ้านตัว ตำบลกุดป่อง อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย วัดศรีบุญเรือง บ้านตัว ตั้งอยู่เลขที่ 257 บ้านตัว ถนนเจริญรัฐ ตำบลกุดป่อง อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย มีเนื้อที่ 8 ไร่ 1 งาน 82 ตารางวา โดยทางด้านทิศเหนือติดกับทางสาธารณประโยชน์ (ถนนเจริญรัฐ ขอยบุญเจริญ) ทิศใต้ติดกับทางสาธารณประโยชน์ (ถนนเจริญรัฐ ขอย 6) ทิศตะวันออกติดกับที่ดินชาวบ้าน และทิศตะวันตกติดกับถนนเจริญรัฐวัดศรีบุญเรืองเป็นวัดที่มีความสำคัญต่อชุมชนบ้านตัวด้วยสภาพที่ตั้งของวัดอยู่บริเวณใจกลางของชุมชน จึงส่งผลให้วัดเป็นศูนย์รวมจิตใจและศูนย์กลางของชุมชนนับตั้งแต่อดีตเรื่อยมา นอกจากนี้วัดศรีบุญเรือง บ้านตัว ยังมีความสำคัญต่อการคณะสงฆ์เมืองเลยอีกด้วย เนื่องจากเป็นสถานที่จำพรรษาของพระเถระชั้นผู้ใหญ่ พระสังฆาธิการของจังหวัดเลยหลายรูป นับแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เช่น พระราชวิรมณี (ขำนิ ฉนโน ป.ธ. 5) อดีตเจ้าคณะจังหวัดเลย รูปแรก พระราชวิราภรณ์ (เสาร์ อภินนโท ป.ธ. 7) อดีตเจ้าคณะอำเภอเมืองเลย รูปที่ 3 อดีตเจ้าคณะจังหวัดเลย รูปที่ 4 ปัจจุบันดำรงตำแหน่งที่ปรึกษาเจ้าคณะจังหวัดเลย พระครูสิริ

บุญญาภีวัฒน์ (พรสวรรค์ อุปาจนโท ป.ธ. 5) อดีตเจ้าคณะอำเภอเมืองเลย รูปที่ 4 พระครูปริยัติวรากร (สุวิมล อาจารย์ศุโต ป.ธ. 4) อดีตเจ้าคณะอำเภอเมืองเลย รูปที่ 7 พระครูสุตคุณาลงกรณ์ (ชาญณรงค์ กตคุโณ ป.ธ. 5) รองเจ้าคณะอำเภอเมืองเลย พระครูปฏิภาณวรกิจ (จำนง ปฏิภาโณ) ที่ปรึกษาเจ้าคณะตำบลกกตู๋ เป็นต้น

สรุปได้ว่า ตั้งแต่ พ.ศ. 2542 เป็นต้นมา วัดศรีบุญเรืองได้รับการพัฒนาต่อเนื่องอย่างเป็นลำดับ มีการบูรณปฏิสังขรณ์และสร้างศาสนสถานต่าง ๆ เพิ่มเติม วัดศรีบุญเรืองในสมัยของพระเดชพระคุณพระราชวิราภรณ์จึงเป็นช่วงเวลาที่วัดเป็นศูนย์รวมทั้งด้านการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดเลย ด้านการศึกษาสำหรับพระภิกษุสามเณร และเป็นศูนย์รวมศรัทธาและศูนย์รวมจิตใจของชาวบ้านทั่วไป นอกจากนี้วัดแห่งนี้ยังมีบทบาทในการส่งเสริมสังคมและส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและวิถีชีวิตอยู่เสมอกอีกด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาสุริยา อภิวัฒนโน ได้วิจัยเรื่อง “การศึกษาบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระเทพวิทยาคม (หลวงปู่คุณ ปริสุทโธ)” พบว่า การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการปกครองภายในวัดเป็นแบบพ่อปกครองลูก ได้ยึดหลักธรรมาธิปไตย อคติ 4 พรหมวิหาร 4 ด้านการศึกษา ได้ส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาของพระภิกษุสามเณรในฝ่าย พระปริยัติธรรมแผนกธรรม แผนกบาลี และฝ่ายสามัญ โดยมอบทุนการศึกษาสร้างอาคารสถานที่เรียน เป็นต้น ด้านการเผยแผ่ ด้วยการแสดงธรรม ด้านสาธารณูปการและสาธารณสงเคราะห์ ท่านได้ทำสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติและพระพุทธศาสนามากมาย

2. ประวัติและผลงานของพระราชวิราภรณ์ (เสาร์ อภินโนโท) วัดศรีบุญเรือง ตำบลกุดป่อง อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย พระราชวิราภรณ์ มีนามเดิมว่า เสาร์ บุญพิมพ์ เกิดเมื่อวันที่ 10 มีนาคม พ.ศ. 2477 ตรงกับวันอังคาร ขึ้น 4 ค่ำ เดือนหก ปีมะเมีย (อย่างไรก็ตามในงานบุญที่วัดศรีบุญเรืองครั้งหนึ่งพระเดชพระคุณเคยกล่าวต่อญาติโยมไว้ว่า แท้จริงแล้วท่านเกิดเมื่อวันที่ 17 เมษายน ไม่ใช่วันที่ 10 มีนาคม) ณ บ้านหนองตาด หมู่ 4 ตำบลสิงห์โคก อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นบุตรคนโตของนายแก้ว บุญพิมพ์ และนางสุด บุญพิมพ์ จากพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน 6 คน ในวัยเด็กหลวงปู่ได้เข้าศึกษาในระดับประถม ณ โรงเรียนวัดบ้านดงมัน ตำบลสิงห์โคก อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด จนสำเร็จการศึกษาในระดับประถมปีที่ 4 เมื่อ พ.ศ. 2488 และไม่ได้ศึกษาต่อ ในช่วงนี้ท่านได้ช่วยเหลือกิจการงานบ้านของครอบครัวมาโดยตลอด จนกระทั่งอายุครบ 20 ปีบริบูรณ์ ได้เข้าอุปสมบทเป็นพระภิกษุ เมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม พ.ศ. 2497 ตรงกับวันจันทร์ ขึ้น 15 ค่ำ เดือนหก ปีมะเมีย เวลา 13.00 น. ณ พัทธสีมาวัดอรัญญาวาสี บ้านดงมัน ตำบลสิงห์โคก อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด มีพระครูเกษตรธรรมวิจิตร (พระสมุห์สอน) วัดหัวหนองแวง อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นพระอุปัชฌาย์ พระครูรินทร์ วัดอรัญญาวาสี อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นพระกรรมวาจาจารย์ พระครูแก้ว โกวิท วัดเหล่ากลาง อำเภอเกษตรวิสัย

จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นพระอนุสาวนาจารย์ ได้รับฉายาทางธรรมว่า “อภินนโท” ด้านประวัติการศึกษาของพระราชวชิราภรณ์ ท่านเป็นพระนักพัฒนา และนักการศึกษา จะเห็นได้ว่าท่านได้รู้ได้เรียนอยู่ตลอดเวลา โดยไม่มีความย่อท้อต่อการศึกษา เป็นแบบอย่างด้านการศึกษาของพระภิกษุสามเณรจังหวัดเลย โดยท่านมีประสบการณ์การศึกษา ดังนี้ 1) พ.ศ. 2502 สอบได้ นักธรรมชั้นเอก 2) พ.ศ. 2534 สอบได้เปรียญธรรม 7 ประโยค 3) พ.ศ. 2548 สำเร็จการศึกษาปริญญาตรี 4) พ.ศ. 2555 สำเร็จการศึกษาปริญญาโท และการศึกษาพิเศษที่ท่านสนใจเป็นพิเศษคือ การเทศน์แหล่ทำนองอีสาน และเทศนาโวหารธรรมาสันเดียว ด้านประวัติตำแหน่งของพระราชวชิราภรณ์ ที่ท่านได้รับการแต่งตั้งนั้นจะเห็นได้ว่าท่านเป็นพระนักพัฒนา เอาธุระพระพุทธศาสนาเป็นสำคัญ จึงได้รับการแต่งตั้งจากผู้บังคับบัญชาให้ดำรงตำแหน่งที่สำคัญมากมาย เป็นเจ้าอาวาสวัดศรีบุญเรือง เป็นผู้จัดการโรงเรียนวัดศรีบุญเรืองปริยัติศึกษา และเป็นที่ปรึกษาเจ้าคณะภาค 8 ด้านประวัติด้านสมณศักดิ์ที่ได้รับพระราชทานของพระราชวชิราภรณ์ ท่านเป็นพระสังฆาธิการที่สนองงานคณะสงฆ์โดยไม่รู้จักคำว่าเหน็ดเหนื่อย เอาใจใส่ในงานพระศาสนา ภาระงานคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้าน และบริหารพัฒนาวัดจนมีความเจริญรุ่งเรือง และยังได้เป็นธุระในการสั่งสอนพระภิกษุสามเณร และประชาชนทั่วไป ให้เข้าใจในหลักของพระพุทธศาสนา จนได้รับพระราชทานสมณศักดิ์ เป็นพระราชคณะชั้นราช ในราชทินนามที่ พระราชวชิราภรณ์ ตรีปิฎกวราลงกรณ์ มหาคณิสสร บวรสังฆาราม คามวาสี เมื่อวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2550

พระราชวชิราภรณ์ (เสาร์ อภินนโท) หรือในนามของลูกศิษย์จะเรียกท่านว่าหลวงปู่ใหญ่ มีข้อวัตรปฏิบัติที่เรียบง่าย อยู่แบบสมถะ เข้าหาง่าย ไม่ถือตัว ไม่ถือยศศักดิ์ สามารถเข้าหาท่านได้ตลอดเมื่อมีข้อปรึกษาหารือ ท่านเป็นเถระที่ความเมตตาดีมาก โดยจะเห็นได้จากการที่ท่านได้ส่งเสริมสนับสนุนให้พระภิกษุสามเณรในอารามได้ศึกษาเล่าเรียนทั้งทางโลก และทางธรรม ซึ่งท่านมองว่าการศึกษาคือการพัฒนาคน พัฒนาประเทศชาติ การศึกษาจะทำให้คนมีโอกาสในการทำงาน ยิ่งเป็นคนอีสานลูกหลานที่ชาวบ้านมาฝากให้บวชเรียนแล้ว ท่านจะคอยอบรมสั่งสอนให้เป็นคนขยันหมั่นเพียร มีระเบียบวินัย เอาใจใส่ในการศึกษาเล่าเรียน เพื่ออนาคตของตนเอง ในช่วงที่ท่านมีสุขภาพร่างกายแข็งแรง ดำรงตำแหน่งพระสังฆาธิการ ท่านจะออกตรวจเยี่ยมวัดต่างๆ ในเขตปกครองอยู่เป็นประจำ โดยเฉพาะวัดที่อยู่ตามชนบทและตามแนวชายแดน ถึงจะเดินทางไกลหรือลำบากแค่ไหน ท่านก็ไปเยี่ยมให้กำลังใจพระภิกษุสามเณรอยู่เป็นประจำ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระกฤตพจน์ สุทธิจิตโต (หวานดี) ได้ศึกษาบทบาทของเจ้าอาวาสที่มีต่อการพัฒนาสังคม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของเจ้าอาวาสที่มีต่อการพัฒนาสังคมในจังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามอายุ พรรษาที่อุปสมบท สมณศักดิ์ วุฒิการศึกษาทางโลกและวุฒิการศึกษาทางธรรม ประชากรเป็นเจ้าอาวาสพำนักประจำอยู่ที่วัดที่ตั้งอยู่ในจังหวัดสมุทรปราการ พ.ศ. 2545 พบว่า

พระสงฆ์ที่มีบทบาทด้านการเผยแผ่ธรรมะอยู่ในระดับน้อย เจ้าอาวาสในจังหวัดสมุทรปราการ มีบทบาทในการพัฒนาสังคม ด้านการปกครองมากกว่าด้านอื่นตามลำดับ การเป็นผู้นำที่ดีต้องมี ธรรมะ ความอดทน เสียสละ และยุติธรรม ยึดพระธรรมวินัยเป็นหลักในการปกครอง มีวิสัยทัศน์ กว้างไกล มีความรู้ ฟังเหตุและผล ความคิดเห็นของผู้อื่นเพื่อนำความคิดเห็นเหล่านั้นมาประยุกต์ใช้ ให้เข้ากับการพัฒนาสังคมแต่ละด้าน ให้มีประสิทธิภาพให้มากขึ้น นอกจากนี้ควรเน้นในการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปเผยแผ่ให้ประชาชนได้ทราบและเข้าใจ สามารถนำหลักธรรมไปประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ทำให้เกิดความสงบสุขแก่ตนเองและสังคมช่วยแก้ปัญหาในด้านต่างๆได้

3. ศึกษาความเป็นบุคคลต้นแบบของพระราชวราภรณ์ (เสาร์ อภินนโท) วัดศรีบุญเรือง ตำบลกุดป่อง อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย คือ 1. ต้นแบบด้านการปกครอง ท่านใช้หลักในการปกครองของคณะสงฆ์ในจังหวัดเลย โดยยึดหลักสามัคคีธรรม โดยเป็นไปตามหลักพระธรรมวินัย กฎหมาย ข้อบังคับ คำสั่ง ประกาศของมหาเถรสมาคมหรือตามพระบัญชาของสมเด็จพระสังฆราช 2. ต้นแบบด้านการศาสนศึกษา ท่านเป็นแบบอย่างในการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมของคณะสงฆ์ ทั้งแผนกธรรม แผนกบาลี แผนกสามัญศึกษา รวมทั้งการส่งเสริมพระภิกษุสงฆ์สามเณรให้ศึกษาพระปริยัติธรรมทุกๆ วิธีที่ไม่ขัดแย้งต่อพระธรรมวินัย 3. ต้นแบบด้านการศึกษาสงเคราะห์ ท่านเป็นแบบอย่างในการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมแก่เด็กและเยาวชนให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา 4. ต้นแบบด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ท่านจะเป็นแบบอย่างในการประกาศพระศาสนา เป็นพระนักเทศน์ธรรมกถึกที่มีความรู้รอบด้านทั้งด้านปริยัติ และปฏิบัติ เป็นแบบอย่างในการประกาศพระพุทธศาสนาเพื่อให้ประชาชนได้รับทราบในทุกๆ วิธีที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย 5. ต้นแบบด้านการสาธารณูปการ ท่านจะเป็นแบบอย่างในการพัฒนาวัดวาอารามของคณะสงฆ์จังหวัดเลย โดยจะพัฒนาเสนาสนะควบคู่กับการพัฒนาบุคคลไปด้วย การดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาวัดด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้วัดเอื้อประโยชน์ตามภารกิจของเจ้าอาวาสด้านอื่นๆ เพื่อเป็นการพัฒนา การดูแล การทำนุบำรุงรักษาสาธารณสมบัติของวัด 6. ต้นแบบด้านการสาธารณสงเคราะห์ ท่านเป็นมหาเถระที่มีความเมตตาเสียสละเพื่อส่วนรวมมาก ด้านการสาธารณสงเคราะห์ท่านจะดำเนินงานช่วยเหลือสังคมทางวัตถุในรูปแบบต่างๆ ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย เช่น โครงการวัดช่วยวัด โครงการผ้าป่าสภาสงฆ์ หรือโครงการจัดวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชน การให้วัดเป็นที่จัดประชุมอบรมเยาวชนและประชาชนด้านอาชีพต่างๆ การสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก มีถนน การช่วยเหลือผู้ยากไร้ การช่วยเหลือผู้ป่วยติดเตียง ท่านเป็นพระสงฆ์ที่เอาใจใส่ในงานพระศาสนา มุ่งพัฒนาสังคมประเทศชาติ และพระศาสนาเป็นสำคัญ เป็นแบบอย่างที่ดีแก่คณะสงฆ์จังหวัดเลย ทั้งด้านปริยัติ

และปฏิบัติ ถือได้ว่าท่านเป็นต้นแบบของพระสงฆ์ที่มีภูมิรู้ ภูมิธรรม ทั้งทางโลกและทางธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาปัญญา สุขสงค์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม ศึกษาเฉพาะกรณี พระพิศาลธรรมพาที (พระอาจารย์พะยอม กลฺยาโณ)” ผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์ที่มีบทบาทเกื้อกูลอย่างสำคัญต่อการพัฒนาสังคมทั้ง 6 ด้านคือ ด้านการปกครอง ด้านการศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่ ด้านการสาธารณูปการ และด้านสาธารณสงเคราะห์ การฟื้นฟูและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการแก้ปัญหาหมกมุ่น จนเป็นที่ยอมรับของสังคมโดยทั่วไปซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาสังคมทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

จากการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยสามารถสรุปเรื่อง ศึกษาความเป็นบุคคลต้นแบบของพระราชมุนี (เสาร์ อภินนโท) ด้านได้ดังนี้

ความเป็นบุคคลต้นแบบของพระราชมุนี (เสาร์ อภินนโท) สรุปได้ดังนี้ 1) ต้นแบบด้านการปกครอง ท่านใช้หลักสามัคคีธรรมโดยมีหลักอภิธานิยธรรมเข้ามาบูรณาการในการปกครอง 2) ต้นแบบด้านการศาสนศึกษา ท่านเป็นแบบอย่างในการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมของคณะสงฆ์ จัดการศึกษาทั้งแผนกธรรม แผนกบาลี แผนกสามัญศึกษา โดยมีหลักไตรสิกขาเข้ามาบูรณาการ 3) ต้นแบบด้านการศึกษาสงเคราะห์ ท่านเป็นแบบอย่างในการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม โดยมีหลักธรรมคือสังคหวัตถุเข้ามาบูรณาการ 4) ต้นแบบด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จัดให้มีชมรมฝึกพูด วิชาการเทศนา ส่งเสริมพระภิกษุสามเณรเรียนการเทศนา และการมีวัตรปฏิบัติที่ดีงาม 5) ต้นแบบด้านการสาธารณูปการ ท่านจะเป็นแบบอย่างในการพัฒนาวัดวาดารามของคณะสงฆ์จังหวัดเลย ยึดหลักการพัฒนาเสนาสนะควบคู่กับการพัฒนาบุคคลไปด้วย โดยมีหลักพรหมวิหารธรรม และ 6) ต้นแบบด้านการสาธารณสงเคราะห์ เป็นพระสงฆ์มีความเมตตา มีความเสียสละต่อส่วนรวม จัดโครงการวัดช่วยวัด โครงการผ้าป่าสงฆ์ โครงการธรรมสัญจร

เอกสารอ้างอิง

- ปฐมพร จำปาอ่อน. (2566). *ประวัติวัดศรีบุญเรืองและชุมชนบ้านตัว*. เลย: โลโก้ไทย.
- ประพันธ์ ศุภสร. (2565). *พระพุทธศาสนาเถรวาท*. พระนครศรีอยุธยา: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาอุทพิชาญ โยธาสโน. (2561). บทบาทของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชนตำบลปรี้อ อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์.วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 9(2), 152.
- พระมหาอุพนธ์ น้อยโนนจิว. (2549). ศึกษาเรื่องบทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาสังคมและวัฒนธรรม กรณีศึกษาพระรัตนกวี รองเจ้าคณะจังหวัดเลยรูปที่ 1 ฝ่ายมหานิกาย. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- พระมหาสมศักดิ์ สติสมปนโน. (2563). *สัมมนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์*. เลย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย.
- พระสุชาติ สุจิตโต. (2558). ศึกษาหลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาภาวะผู้นำของเจ้าอาวาสในอำเภอนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.